

*О.Є. Верещагіна-Білявська, м. Вінниця*  
кандидатка мистецтвознавства, доцентка  
*beverlena@gmail.com*

*О.П. Бурська, м. Вінниця*  
кандидат педагогічних наук, доцент  
*lburska1967@gmail.com*

## ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГА-МУЗИКАНТА: МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ

**Анотація.** На основі аналізу змісту праць М. Шелера, К. Ясперса, Е. Фромма, К. Гірца та Е. Кассіра, визначено ключові положення філософсько-антропологічного, культурологічного, аксіологічного, педагогічного та компетентнісного підходів, що покладені в основу методологічної бази сучасної фахової музичної освіти.

**Ключові слова:** фахова музична освіта, філософсько-антропологічний підхід, культурологічний підхід, аксіологічний підхід, педагогічний підхід, компетентнісний підхід.

**Abstract.** Based on the analysis of the content of the works of M. Scheler, K. Jaspers, E. Fromm, C. Geertz and E. Cassirer, the key provisions of the philosophical-anthropological, cultural-axiological, pedagogical and competence-based approaches that form the basis of the methodological base of modern professional music education.

**Keywords:** professional music education, philosophical-anthropological approach, cultural-axiological approach, axiological approach, pedagogical approach, competence-based approach.

**Постановка наукової проблеми:** У сучасній мистецькій освіті актуальною є проблема вдосконалення професійної підготовки педагога-музиканта на основі інтеграції антропологічних, культурологічних, аксіологічних і компетентнісних підходів. Попри наявність значної кількості досліджень, недостатньо розкритим залишається питання цілісного методологічного обґрунтування цього процесу.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій:** Методологічні засади підготовки педагога-музиканта розкрито у працях Макс Шелер, Карл Ясперс, Еріх Фромм, Ернст Кассіра та Кліффорд Гірц, які обґрунтували антропологічний, культурологічний, аксіологічний і компетентнісний підходи. Водночас питання їх інтеграції у сучасну підготовку педагога-музиканта потребує подальшого дослідження.

**Мета:** Теоретичне обґрунтування впливу філософсько-антропологічних, культурологічних, аксіологічних, педагогічних і компетентнісних підходів на формування сучасної концепції професійної підготовки педагога-музиканта, а також визначення їх ролі у розвитку професійної компетентності та творчого потенціалу майбутніх фахівців.

**Виклад основного матеріалу:** Професійна підготовка педагога-музиканта визначається не лише освітніми стандартами та методиками, а й антропологічними та педагогічними детермінантами, що впливають на формування їх професійної компетентності та творчого потенціалу. Для забезпечення гармонійного розвитку педагогічних і музичних компетентностей необхідним постає розуміння особливостей психофізіологічного розвитку, індивідуальних здібностей, мотиваційних і ціннісних орієнтацій здобувачів. Сучасна наука володіє значним масивом педагогічних підходів і методів навчання і доводить, що врахування цих детермінантів стимулює активну взаємодію здобувачів із навчальним матеріалом, сприяє розвитку креативності та професійної ідентичності, а також підвищує здатність до адаптації в умовах різних освітніх середовищ. Методологічна база сучасної фахової музичної освіти формувалася впродовж ХХ ст. не лише у педагогічних, але й філософсько-антропологічних працях, адже професійна підготовка педагога-музиканта завжди вимагала врахування як педагогічних, так і антропологічних детермінант освітнього процесу.

Спираючись на аналіз змісту праць М. Шелера, К. Ясперса, Е. Фромма, К. Гірца та Е. Кассірера, авторки поставили за мету розкрити вплив поглядів вказаних науковців на сучасну концепцію фахової підготовки педагога-музиканта.

В основу методологічних підходів сучасної підготовки фахівців у галузі гуманітарного знання покладено наукові концепції філософії, культурології та педагогіки, що невпинно розвивалися впродовж ХХ – початку ХХІ ст. У другій половині ХХ ст. було остаточно сформовано філософсько-антропологічний підхід, що набув концептуальної ваги як основа гуманістичної моделі людини. Так, Макс Шелер, формулюючи концепт людини, розглядає її не лише як істоту біологічну, а як духовно-ціннісну сутність [5]. Саме духовно-ціннісний аспект вказує на здатність людини до морального вибору, емпатії та творчого самоперетворення. Відштовхуючись від ідей німецького антрополога, сучасні дослідники пов'язують підготовку педагогів і педагогічну діяльність загалом із етичними категоріями смислу, гідності та самопізнання, що стало методологічним підґрунтям сучасних освітніх моделей, орієнтованих на розвиток особистості у сучасному культурному контексті.

Спираючись на ідеї М. Шелера, сучасні педагогічні концепції трактують освітній процес як форму духовного зростання особистості, а не як формальну передачу знань. Філософсько-антропологічний підхід, поданий в інтерпретації німецького дослідника передбачає модель людини як істоти духовної та моральної, здатної до вільного вибору, самопізнання й творчості. У контексті такого підходу освіта трактується як процес розкриття людської сутності через культуру, цінності та самореалізацію.

У підготовці фахівців мистецького спрямування сформувався компетентнісний підхід, який отримав розвиток у працях Карла Ясперса [4]. Німецький культуролог, філософ і лікар-психіатр розширив розуміння освіти як простору комунікації між «Я» і «Ти», в якому формується внутрішня відповідальність особистості. Він підкреслював важливість «екзистенційного

діалогу» у становленні професійної компетентності не просто сукупності навичок, а інтегрованої єдності знань, етичних орієнтацій і здатності до критичного мислення. На цій основі у педагогічній практиці почали запроваджуватися моделі навчання, де акцент робився на розвитку самостійності, усвідомленості дій та рефлексії здобувачів, зокрема через дослідницькі семінари, міждисциплінарні курси та індивідуальні освітні траєкторії. У фаховій підготовці музиканта такі види освітньої діяльності є особливо актуальними, адже він повинен володіти значними міждисциплінарними знаннями у галузі суміжних мистецтв і культури загалом, мати гарно розвинені навички самостійного інтерпретаційного мислення, вміти робити обґрунтований вибір тощо.

Педагогічний підхід, орієнтований на гуманістичну психологію та розкриття внутрішнього потенціалу особистості, розробляв і представник «Франкфуртської школи», соціальний психолог, філософ, психоаналітик Еріх Фромм [2]. Дослідник стверджував, що освітній процес повинен сприяти гармонії між свободою і соціальною відповідальністю, а головним завданням педагога є створення середовища, в якому особистість вчиться не лише мислити, але й відчувати. Практичне застосування цього підходу проявилось у розробленні моделей емоційно-орієнтованого навчання, інтеграції мистецьких і творчих практик у структуру професійної музичної освіти, що формувало емпатійність і соціальну чутливість майбутніх педагогів-музикантів.

Ернстом Кассіерером було запропоновано культурологічний підхід, в основу якого покладено розуміння символічної природи культури. Людина, згідно положенням цієї концепції, саме в культурі пізнає світ через мову, мистецтво, релігію й науку [1]. Освіта в цьому контексті постає процесом оволодіння системою культурних кодів і форм, що дозволяє особистості розуміти інші культури й створювати нові смисли. У педагогічній практиці це призвело до активного впровадження міжкультурних і мистецьких проєктів, що володіють значним потенціалом. Виконуючи мистецькі проєкти, здобувачі залучаються до інтерпретації культурних текстів, участі у театральних постановках, музичних перформансах чи арт-резиденціях, сприяючи розвитку їхньої культурної ідентичності.

У працях американського антрополога та соціолога Кліфорда Гірца запропоновано модель аксіологічного підходу [3]. Він акцентував увагу на тому, що освіта є процесом осмислення цінностей і створення колективних значень. К. Гірц маркує, що культура є не лише системою знань, а й моральною структурою, у межах якої особистість набуває здатності до оцінювання власних дій і соціальних явищ. Тому аксіологічна орієнтація сучасної освіти передбачає інтеграцію моральних, естетичних і громадянських цінностей у зміст навчальних програм, що проявлялося у впровадженні курсів із етики професійної діяльності, культурологічної антропології та естетичного виховання.

В останній третині ХХ – першій чверті ХХІ ст., зі зміною соціокультурного контексту, зазначені підходи вступили у взаємодію, утворюючи синтетичні моделі педагогічного мислення. Філософсько-антропологічні ідеї доповнили аксіологічні концепти ціннісного виховання, тоді як культурологічні та

компетентнісні підходи забезпечили практичні механізми для їх реалізації. Зокрема, у сучасній мистецькій освіті набули поширення інтегровані курси, де здобувачі не лише опановують фахові вміння, а й рефлексують над культурними й моральними вимірами власної діяльності, формуючи професійну ідентичність через творчу практику та ціннісно орієнтоване навчання.

**Висновки:** Загалом, еволюція ідей філософсько-антропологічного (М. Шелер), культурологічного (Е. Кассіер), аксіологічного (К. Гірц ), педагогічного (Е. Фромм) та компетентнісного (К. Ясперс) підходів демонструє послідовне ускладнення методологічних уявлень від розуміння внутрішнього світу людини та її духовної унікальності у середині ХХ століття, через врахування культурного та ціннісного контексту у 1940–1970-х роках, до інтеграції знань, умінь та цінностей у сучасній компетентнісній парадигмі, що забезпечує комплексне формування творчо активного і професійно компетентного педагога-музиканта.

### Список використаних джерел:

1. Cassirer E. An essay on man: An introduction to a philosophy of human culture. New Haven : Yale University Press, 1944. URL: <https://dokumen.pub/an-essay-on-man-an-introduction-to-a-philosophy-of-human-culture-9780300258189.html>
2. Fromm E. Man for himself: An inquiry into the psychology of ethics. New York : Rinehart, 1947. URL: [https://books.google.com.ua/books/about/Man\\_for\\_Himself.html?id=MUuKGtEnWaAC](https://books.google.com.ua/books/about/Man_for_Himself.html?id=MUuKGtEnWaAC)
3. Geertz C. The interpretation of cultures: Selected essays. New York : Basic Books, 1973. URL: <https://web.mit.edu/allanmc/www/geertz.pdf>
4. Jaspers K. Philosophy of existence. Philadelphia : University of Pennsylvania Press, 1951. URL: <https://www.pennpress.org/9780812210101/philosophy-of-existence/>
5. Scheler M. On the eternal in man. New York : Harper & Row, 1966. URL: [https://books.google.com.ua/books/about/On\\_the\\_Eternal\\_in\\_Man.html?id=WqOAFQlnS5EC](https://books.google.com.ua/books/about/On_the_Eternal_in_Man.html?id=WqOAFQlnS5EC)

DOI: <https://doi.org/10.31652/3083-7871-2026-5.04>

*Т.Д. Грінченко, м. Вінниця*  
канд. пед. наук, доцент  
*tatyana\_grinchenko@ukr.net*

*В.Ю. Грач, м.Вінниця*  
здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»  
*veronikahrac@gmail.com*

### ШЕДЕВРИ ЕРІКА САТІ: ТВОРЧІСТЬ НА МЕЖІ ПСИХІАТРІЇ

**Анотація:** Простота й мінімалізм «меблевої музики» Е. Саті зробили її широкоживаною серед багатьох сучасних галузей в бізнесі та економіці, кінохітах режисерів Луї Маля, Гая Річі, у Мартіна Скорсезе і у Гаспара Ноє.